

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

Maj 2025

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

sikring af grundvandet mod pesticider

Opfølgning i sagen om sikring af grundvandet mod pesticider (beretning nr. 7/2019)

23. april 2025

RN 704/25

I. Baggrund og konklusion

1. Rigsrevisionen følger i dette notat op på sagen om sikring af grundvandet mod pesticider, som blev indledt med en beretning i 2019. Opfølgningen sker med henblik på at vurdere, om Miljø- og Ligestillingsministeriets initiativer adresserer den kritik, der fremgår af Statsrevisorerne bemærkninger og Rigsrevisionens beretning. Vi har tidligere behandlet sagen i notater til Statsrevisorerne af 11. marts 2020, 3. januar 2022 og 8. januar 2024.

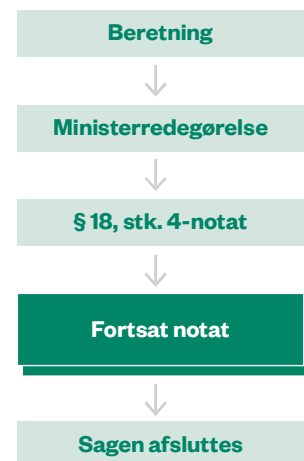
2. Som følge af den kongelige resolution af 29. august 2024 ændrede Miljøministeriet navn til Miljø- og Ligestillingsministeriet. Vi bruger det nye navn, når vi beskriver de fremadrettede initiativer.

3. Beretningen handlede om, hvorvidt Miljø- og Fødevarerministeriet havde en tilfredsstillende overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensationer til pesticider.

4. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, kritiserede de, at Miljø- og Fødevarerministeriets overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensationer til anvendelse af pesticider havde været særdeles mangelfuld. Statsrevisorerne fandt det således usikkert, om ministeriets overvågning sikrede, at der blev grebet ind, hvis niveauet af pesticider nærmede sig grænseværdien for summen af pesticider i grundvandet. Herudover bemærkede Statsrevisorerne, at ministeriet havde givet dispensationer til brug af pesticider uden at have sikkerhed for, at pesticidet ikke skader sundhed, miljø eller grundvand. Statsrevisorerne konstaterede, at ministeriets indsats for at sikre grundvandet mod pesticider ikke var blevet bedre, siden Statsrevisorerne i december 2011 afgav beretning nr. 4/2011 om statens sikring af grundvandet mod pesticider.

Statsrevisorerne bemærkede ved behandlingen af Rigsrevisionens notat af 3. januar 2022, at de fortsat ville følge Miljøstyrelsens kvalitetssikring af styrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensation til pesticider.

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

Statsrevisorerne bemærkede ved behandlingen af Rigsrevisionens notat af 8. januar 2024, at de gerne ville have information om, hvorvidt Miljøstyrelsen fortsat gav brede dispensationer, om omfanget heraf var uændret efter EU-dommen, samt om den danske praksis set i relation til EU-dommen var drøftet i Miljø- og Fødevareudvalget.

Konklusion

Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljø- og Ligestillingsministeriet efter EU-Domstolens afgørelse i januar 2023 har udstedt syv dispensationer til tre pesticider, der indeholder aktivstoffer, der er forbudt i EU, heraf blev én dispensation annulleret på baggrund af dommen. Antallet af dispensationer er faldet efter domstolens afgørelse i januar 2023 sammenlignet med tidligere år. Miljøstyrelsens dispensationer er specifikke i forhold til den konkrete anvendelse af pesticidet. Ministeriet har i oktober 2024 orienteret Miljø- og Fødevareudvalget om den danske praksis for dispensationer til pesticidmidler. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at disse dele af sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionens opfølgning viser, at Miljø- og Ligestillingsministeriet venter på Europa-Kommissionens nye vejledning om dispensationer til pesticidmidler.

Rigsrevisionen vil fortsat følge og orientere Statsrevisorerne om:

- Europa-Kommissionens nye vejledning giver ministeriet anledning til at ændre praksis for dispensationer til pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudte i EU.

II. Status på sagen

5. På baggrund af beretningen og Statsrevisorernes bemærkninger har vi fulgt op på følgende punkter:

Et opfølgningspunkt afsluttes, når Statsrevisorerne på baggrund af indstilling fra Rigsrevisionen vurderer, at myndighedernes initiativer er tilfredsstillende.

Opfølgningspunkt	Status
1. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget i forhold til grundvandsovervågningen.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 3. januar 2022.
2. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at kunne opgøre den samlede mængde af pesticider i grundvandet og resultatet af det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågningen af grundvandet.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 3. januar 2022.
3. Miljø- og Fødevareministeriets opfølgning på resultaterne af grundvandsscreeningen og om eventuelle forekomster af de pesticider, der blev nævnt i beretningen.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 8. januar 2024.

Opfølgningspunkt	Status
4. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at vurdere forvaltnings- og administrationsgrundlaget for dispensationer til pesticidmidler.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 3. januar 2022.
5. Resultatet af Miljø- og Fødevareministeriets evaluering af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af risiko for grundvandet, når der gives dispensationer til pesticidmidler.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 3. januar 2022.
6. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at etablere et administrativt grundlag, der gør det muligt at anvende indberettede sprøjtejournaloplysninger i kontroløjemed.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 3. januar 2022.
7. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at sikre et fuldstændigt datagrundlag for den risikobaserede kontrol.	Afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 8. januar 2024.
8. Miljøstyrelsens kvalitetssikring af styrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensationer til pesticidmidler (jf. Statsrevisorerne bemærkning til Rigsrevisionens notat af 3. januar 2022).	Den del, der handler om Miljøstyrelsens kvalitetssikring af styrelsens faglige vurderingsprincipper, blev afsluttet i forbindelse med notat til Statsrevisorerne af 8. januar 2024. Den del, der handler om Miljøstyrelsens forvaltning af dispensationer til pesticider, behandles i dette notat og følges fortsat.
9. Om Miljøstyrelsen fortsat gav brede dispensationer, om omfanget heraf var uændret efter EU-dommen, samt om den danske praksis set i relation til EU-dommen var drøftet i udvalget (jf. Statsrevisorerne bemærkning til Rigsrevisionens notat af 8. januar 2024).	Behandles og afsluttes i dette notat.

III. Miljø- og Ligestillingsministeriets initiativer

6. Vi gennemgår i det følgende Miljø- og Ligestillingsministeriets initiativer i forhold til de udestående opfølgningspunkter.

Gennemgangen er baseret på en dokumentgennemgang og på brevveksling med ministeriet og Miljøstyrelsen.

Miljø- og Ligestillingsministeriets kvalitetssikring af grundlaget for dispensationspraksis

Miljø- og Ligestillingsministeriet afventer, at Europa-Kommissionen udarbejder en ny vejledning til medlemslandene om dispensationer til pesticider. Rigsrevisionen vil fortsat følge, om Europa-Kommissionens nye vejledning giver ministeriet anledning til at ændre praksis for dispensationer til pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU.

7. Det fremgik af Rigsrevisionens notat af 8. januar 2024, at EU-Domstolen den 19. januar 2023 havde afsagt dom i en sag, der vedrørte to dispensationer til pesticider, der indeholdt aktivstoffer, som er forbudt i EU. Dommen forbød medlemslande at give dispensationer til pesticider med aktivstoffer, som en EU-retsakt udtrykkeligt har forbudt. Miljøstyrelsen havde før dommen givet dispensation til begge pesticider.

Miljø- og Ligestillingsministeriet oplyste i forbindelse med Rigsrevisionens opfølgning 8. januar 2024, at dommens rækkevidde var uklar. Ministeriet oplyste også, at det fulgte af dommen, at der ikke kunne gives dispensation til anvendelse af pesticider med aktivstoffer, der var omfattet af et udtrykkeligt forbud i en EU-retsakt, men at ministeriet ikke kunne udelukke, at der kunne gives dispensation efter en konkret vurdering.

8. Vi har undersøgt, om Miljø- og Ligestillingsministeriet har afklaret med Europa-Kommissionen, om Miljøstyrelsens dispensationer til pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU, er i overensstemmelse med EU-reglerne.

9. Vores opfølgning viser, at Miljø- og Ligestillingsministeriet har henvendt sig til Europa-Kommissionen for at få en vurdering af rækkevidden af domstolens afgørelse set i forhold til den danske dispensationspraksis. Ministeriet har oplyst, at Europa-Kommissionen ikke vil fortolke på domstolens afgørelse, men at Europa-Kommissionen vil udarbejde en ny vejledning til udstedelse af dispensationer efter EU-reglerne.

Dispensationspraksis efter domstolens afgørelse i januar 2023

Miljø- og Ligestillingsministeriet har efter EU-Domstolens dom udstedt syv dispensationer til tre pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU, heraf blev én dispensation annulleret på baggrund af dommen. Antallet af dispensationer er faldet efter dommen i januar 2023 sammenlignet med tidligere år. Miljøstyrelsens dispensationer er specifikke i forhold til den konkrete anvendelse af pesticidet. Miljø- og Ligestillingsministeriet har i oktober 2024 orienteret Miljø- og Fødevareudvalget om den danske praksis for dispensationer til pesticidmidler.

10. Vi har undersøgt status for Miljøstyrelsens dispensationer til pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU, siden EU-Domstolens afgørelse i januar 2023, om der gives brede dispensationer, og om den danske praksis for dispensationer er drøftet i Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg.

11. Vores opfølgning viser, at Miljøstyrelsen har givet syv dispensationer til tre pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU, siden EU-Domstolens afgørelse i januar 2023. Én dispensation blev efterfølgende annulleret, jf. tabel 1.

Tabel 1
Oversigt over Miljøstyrelsens dispensationer 2023-2024

Pesticid	Dispensationer 2023	Dispensationer 2024
Cruiser Export (Bejdsning af roefrø til eksport)	Godkendt, men efterfølgende annulleret	Ikke ansøgt
Asulox (Ukrudtsbekæmpelse i spinat, skorzoner og morgenfruer til frøavl)	Godkendt	Godkendt
Reglone til kartofler	Godkendt	Afslag
Reglone til purløg	Afslag	Godkendt
Reglone til engrapgræs og hvidkløver	Godkendt	Godkendt
Antal dispensationer i alt	Fire dispensationer	Tre dispensationer

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af oplysninger fra Miljøstyrelsen.

12. Tabel 1 viser, at Miljøstyrelsen i 2023 har givet fire dispensationer til anvendelse af tre pesticider efter EU-Domstolens afgørelse. Én af disse dispensationer blev efterfølgende annulleret som følge af EU-Domstolens afgørelse. I 2024 gav Miljøstyrelsen tre dispensationer til anvendelse af to pesticider, der indeholder aktivstoffer, som er forbudt i EU.

13. Vores opfølgning viser, at antallet af dispensationer til pesticider med forbudte aktivstoffer faldt i perioden 2023-2024 efter EU-Domstolens afgørelse. I perioden 2021-2022 blev der givet 14 dispensationer fordelt på 5 pesticider.

14. Miljøstyrelsen giver specifikke og ikke brede dispensationer. Det fremgår fx af tabel 1, at der gives dispensation til pesticidet Reglone til anvendelse ved dyrkning af purløg, men ikke en generel tilladelse til brug af pesticidet.

15. Vi har undersøgt, om Miljø- og Ligestillingsministeriet har orienteret Miljø- og Fødevarerudvalget om Miljøstyrelsens dispensationspraksis efter EU-Domstolens afgørelse i januar 2023.

Engrapgræs og hvidkløver

Engrapgræs er en flerårig plante i græsfamilien. Nogle varianter er udviklet til anvendelse i blandinger til plænebrug, mens andre varianter er udviklet til foderbrug.

Hvidkløver er en urt med 10-30 cm lange stængler. Planten er vildtvoksende i Danmark, men er også meget brugt som foderplante.

I 2024 gav Miljøstyrelsen en dispensation til anvendelse af Reglone i engrapgræs og hvidkløver. Dog gav Miljøstyrelsen afslag på hvidkløver i renbestand, dvs. i marker, hvor der kun dyrkes hvidkløver.

16. Vores opfølgning viser, at Miljø- og Ligestillingsministeriet den 23. oktober 2024 har sendt et notat til Miljø- og Fødevareudvalget, som redegør for Miljøstyrelsens dispensationspraksis samt for ministeriets fortolkning af EU-Domstolens afgørelse fra januar 2023. Det fremgår heraf, at ministeriet afventer den nye vejledning fra Europa-Kommissionen.

17. Hele sagen kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

Birgitte Hansen